Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Animalibus libri I-XXVI - Cod. Aug. pap. 11

Albertus <Magnus>

[Reichenau], [15. Jahrh.]

Tractatus II

urn:nbn:de:bsz:31-87034

quod intus aliquid attrahit propter unam spermatum
et dimittit aliud et aliud attracta facit molam
sicut diximus

Tractatus 2us decimi libri tertii qui est de causis sterilitatis Capitulum primum de causis sterilitatis ex parte viri mulieris aut utriusque sumptis in quo etiam est de signis sterilitatis

Et quidem a prioribus tradita
sunt de impedimentis generationis
vel similitudines aut patrum appro-
pinquantia causis sterilitatis quas
tam nos quam alii quidam nostri temporis percepta
et iam invenerimus volumus enim iterum doctrinam
bonam et quantum fieri potest sufficientem dicere
igitur quod cum constet mulier ex corpore complexio-
nato omnes ei accidunt egritudines complex-
ionales et insuper inveniuntur in ea egritu-
dines instrumentales ex situ et figura sua
et quantitate accidentes Et preter dictas acci-
dunt ei egritudines communes ex aliis membris sibi
communicantibus Et preter hec omnia accidunt ei egri-
tudines que vocantur egritudines impregnationis
sic ut aut non impregnetur aut si impregnatur
quod aborsum patiatur aut si non patiatur aborsum
tamen sit difficilis partus et cum separabitur ab
ipsa fetus quod forte morietur mater eius propter
omnia aut hec accidunt egritudines menstru-
aliorum aut sic aut non habeat ea aut
pauca nimis habeat aut habundantiam quam
oportet aut si nichil horum est ut habeat
inordinate in temporibus quibus non debet aliquando
ex suis membris aliis communicat egritudines a-
liquando enim invenitur epatis debilitas ex vicio
matricis Et invenitur ydropisis Calida enim
nimis matrix paucam habet menstruam et est sang-
uis rubeus valde si in panno lineo sit re-
ceptus aut forte est niger sed non niger
aut albus quia isti colores frigus melanco-
lie aut fleumatis indicant nisi forte niger sit
cum fetore putrido hoc enim significat in-
naturalem calorem Calorem enim nimium matri-
cis et inguinis multitudo ostendit pilorum
in inguine mulieris Si autem sit frigida
matrix erit eius menstruum retentum et paucum
et subtilis sive album aut vehementer nigri
coloris et cum et longo tempore emundatur ab
ipsa Mulier semper etiam aliquid in superiori
parte matricis excellenter frigida et humida

frigidior huius est aliquando languis cursus alius
grossior et frigidior nimius coitus usus
sicut est in meretricibus propter quod est steri-
lissime generant Signum autem huius est pauci-
tas pilorum in inguine humore autem superfluum
mittit ostendit multus fluxus menstrui et
frequenter aborsus post quem adveniunt et
magnificatio est embrio Siccitatem autem eius
ostendit paucus fluxus menstruorum et fre-
quens sentitur labiorum micturitio et oris eius
Et hec omnia impediunt opus eius aut im-
perfectum reddunt si operatur aliquid ex commixtione
ipsorum longum esset dicere Cause autem steri-
litatis aliquando sunt in spermate viri et aliquando in
spermate mulieris aut forte in incomposicione
duorum spermatum aut forte in dispositione partium
matricis aut virge viri aut in vasis
spermaticis aut propter aliqua accidentia anime sicut
est tristicia et timor Et tremor aut do-
lor capitis et digestionis debilitas et satie-
tas nauseativa que efficiunt de facili accidentia
quibusdam aut forte est error accidit in
modo iacendi et coeundi Causa autem ~~[struck]~~
sterilitatis que est in spermate est quod male
sit complexionatum et ideo impediat virtutem
generativam calido et frigido excellenti sive
per naturam hoc habeat sive per accidens infir-
mitatis Si enim ille qualitates diu inficiunt
reperiuntur in spermata Similiter autem dico de
humido inpleto aut siccitate nimia virtus
enim generativa vult esse media quod complexio est
et equalis si debeat formare bonum et per-
fectum natum in forma humana perficientem eum
aut illius corrumpat alia est ex caloribus generantibus
et precipue ex acutis sicut enim in frigiditate et
excedunt siccitas aut complexionis sperma-
tis quidem aliquando non impedit generationem sed
facit eam difficilem et corrumpit alimentum em-
brionis quod sugit de matrice amplius autem
causa sterilitatis est in equalitate spermatum cum tamen
utrumque habet complexionem sibi naturalem hec enim
in quantitatem impedit receptionem nunquam ab alio
et ideo cum dividuntur et vir et mulier utrique
generabit cum alio sibi competente coniuge et hoc
est accidit alio modo si forte spermata am-
borum sint intemperata secundum unum et ea-
dem qualitatem vel plures tunc enim unum
non temperabit alterum sed quieta vincat

inventem ad conceptionem. Et quia sequuntur tales
coniuges utique inveniunt coniugem sociusque appositis
qualitatibus suum sperma temperatur et generant. Propter
quod in antiquorum legibus indultum fuit separari
coniuges ne civitates standarent sterilia nulli
sed generatores aliquid prestarent. Impedimentum ad
hoc sperma non sufficiens ad generationem est sperma in
famis aut nauseativum saciatate patientis
frequenter aut ebrietate frequentius aut senio. Ex
enim hoc indigesta sunt et constantia spissa
ex eis generatorum non sufficiunt. Similiter etiam est de
spermate eius cuius non sunt sana membra corporis
eo quod sperma fluit ex omnibus membris. Et est
ex sano sanum ex infirmo infirmum et quibus
aliquando generet non tamen perficit varius diverse
etiam quidam empirica considerantes quod causa ste-
rilitatis spermatis viri est frequenter coi-
tum puellis primis non cum mulieribus. Causa autem
mulieris corpore est ex matrice frigiditas et prae-
cipue si sit frigida frigore constringente per
os ne menstruant ad debitum conceptus. Quod
frequenter accidit ex potu aquae frigidae. Et hoc
etiam aliquando accidit spermati virorum ex potu a-
quae glacialis. Et praecipue in hiis qui non la-
borant quia illi motu non recalefiunt corpus
neque aqua resudat ab eis sed remanet intus
vel in frigidas. Ad hoc autem humiditates aliquando
corrumpunt sperma quando commiscentur cum ipsis. Tunc
enim aut excitant ipsum aut resolvunt ipsum
aut nimis humectant et lubricum faciunt
et ideo continere non potest et faciunt ipsum con-
servare in sua quantitate ita quod contineri non potest
aliquando etiam tales humiditates debilitant vir-
tutes quae debent attrahere sperma ita quod ipsum
vigorose attrahere non possunt. Et hoc etiam aliquando
contingit propter obstructionem meatuum per quos
attrahi debet quos constringit aut frigus aut
calor exustivus aut humor opilativus aut
siccitas constrictiva. Quando enim ita vincitur sic-
citate matrix quod efficitur sicut corio desiccato
aut forte si non omnino ita sicca est tamen prohibet
fluxum menstrui ad conceptum. Aut forte adeo
est sicca et corrugata quod prohibet incrementum
infantis propter nimiam siccitatem eius ipsius et
iste defectus contingit frigore constringente sic-
citate contrahente. Aut etiam quia forte ulcerata
fuit et consolidationes ulcerum deleverunt

poros eius et contraxerunt figuram ipsius
aut forte remanserunt in ea carnes addite quae
implent vacuitates ipsius. Impedit etiam
aliquando conceptum ex hoc quod matrix aperta discon-
tinuata non iterum est bene coadunata. Et ideo non
retinet sperma in se. Tertio autem multum est macra
de adipe quod lubrificante. Multum enim multiplica-
ta adeps super orificium comprimit matricem et compri-
mendo educit quod est in ipsa et impedit concep-
tum. Aliquando etiam mora eius addita quaedam for-
mata sicut virga quae impedit in receptione sper-
matis in eam et impedit conceptum. Et hoc
etiam facit consolidatio ulcerum et consolidatio ver-
rucarum sicut supra diximus. Efficit autem aliquando
causa sterilitatis in membris generationis sicut si de-
bilia sunt vasa spermatis aut etiam abscisa sic
abscindant vene post auriculas. Hic enim
amplius non spermatizat aut emasculatur aut
leduntur nervi generationis per incisuram forte
lapidis aut alterius aut forte emplastrant
in flamma nigro testiculi aut alter sunt stupidi
facti. Est etiam causa nimia amplitudo vulve
aut nimia artitudo quod spina non tenet et quia
non suscipit semen ad guttur matricis. Con-
veretrus est sunt causa nimia brevitas quia ad
os matricis non attingit. Sed haec brevitas
contingit ex pinguedine corporis tamen ad
se trahente sive sit naturalis aut ex abscis-
sione facta. Impedit etiam nervi tortura ad
aliam partem. Tunc enim non directe porrigitur cum
os matricis et tunc effluit. Error autem est in
situ mulieris iacendo ad coitum quam mulier
ponetur in dorso cruribus bene divaricatis et
fortiter elevatis et os vulve fortiter elevetur
ad ylia quod ibi est concavitas matricis. Et tunc
directe in matrice recipitur semen. Quando autem in
latere disponitur vix contingit quod in latus gut-
tatim semen recipiatur. Quando autem virum mulier
supergreditur matrix est revoluta et ideo effunditur
id quod est in ipsa. Quando autem stat mulier
extenditur matrix et constringitur os eius ut
non recipiat et si recipit effundit propter
extensionem. Postmodum autem cognita mu-
lier non recipit semen nisi inter labia vulve
quod spissitudo natium impedit veretri
ipsius ad os matricis porrectionem. Contrarium tunc
matrix est revulsa et non in situ naturali. Et

co non facile semen recipit. Error est autem in emissione coitus si uterque coniugum semper cito et alter semper tarde emittat sed de hoc satis in antea dictum est. Error est etiam aliquando post coitum ut si mulier statim surgit et mouetur uel saltat aut etiam mingit retinendo urinam inter labia uulue et faciendo sursum redundare ad semina. Aut etiam lubricitate sua sperma emittit et exiit. Istud est permittendum quod ypocras dicit quod videlicet non est vir omnino superior muliere in complexione membrorum principalium et in complexione sua sperma corporis et in complexione spermatis sui sanam nisi accidat ex accidentalibus aliquibus variantibus complexionem. Sciendum etiam est quod mulier multum pariens est amor et fit cito anus et cito moritur. Sterilis autem ut in pluribus plurimum est egritudinum sed diu perseverat iuuenilis et diucius viuit. Fuerunt etiam quidam qui dixerunt quod si accipiantur duo spermata duorum coniugum non commixtum et diuisim generantur magis frigidam et cuius sperma natabit ille est causa sterilitatis. Et si ambo natabunt ambo sunt steriles. Alii autem dixerunt quod duobus spermatibus iungantur super uel folia lactuce et cuius sperma arefacit lactucam ille est causa sterilitatis. Et si ambo hoc faciunt ambo steriles coniuges sunt. Et alii dixerunt quod si sumantur vii grana tritici et vii ordei et vii fabe et ponantur in vase testeo et unus mingat desuper vii diebus et alter in alio vase similiter et sub cuius urina grana nascuntur et germinant et incipiunt pullulare ille non est causa sterilitatis. Hec autem omnia absurda nobis absurda esse videntur. Verius autem est et omnino probabilius quod dixerunt alii quod videlicet fiat suffumigacio mulieri ex aromaticis et dirigatur fumus ad matricem cum tunicella et si mulier senserit dolorem aromaticorum in ore et naso signum est certum satis quod ipsa non est opilata in aliis humoribus. Aut etiam si allium excorticatum ponatur in uulua mulieris et super dormiat. Et si postea summum sentiat dolorem allei in ore et naribus significabit exopilacionem matricis. Hec autem duo signa non sufficienter faciunt cognoscere causam sterilitatis quoniam si ex alia causa quam ex opilacione matricis aut uiarum que pertingunt ad matricem sit causa sterilitatis non cognoscetur

per alia ingenia. Quandoque autem mulier post emundacionem menstruorum adhuc remanet uulue humiditas lubrica et in matrice et sic fit sterilis. Grossa autem nimis et declivis matrix sentitur in medio collo uulue si os eius directe collo uulue sit oppositum. Si autem est declinans ad unam partem tunc tamen descendit matrix et leditur mulier in coitu et virum sustinet ipsum et raro concipit.

Capitulum xiii et est digressio declarans de causa et modo mole matricis et de causa abortus

De mola etiam matricis et de prouocantibus et facientibus abortum que quandoque inducunt sterilitatem de quibus in precedentibus fecimus mencionem oportet autem adiungere dictis propter faciliorem dictorum intellectum. Dicamus igitur quod primo accidit mulieri quedam dispositio que sunt similes dispositionibus in pregnantibus ut in retencione menstruorum et in alteracione coloris mulieris et amissione appetitus et constriccione orificii matricis et cum huius retencione aliquando accidit durities quedam et aliquando etiam est durities in tota matrice. Et tunc aliquando etiam accidit inflacio ambarum mamillarum et repletio earum. Et quoniam etiam fit augmentatio ipsarum et incipit mulier inuenire sic sentire motum qui est sicut motus embrionis et accidit quod congregatur in quantitate secundum quantitatem embrionis. Et quandoque mouetur ad dextram et sinistram. Et quoniam durat multum sicut in ante hic dictum est. Quoniam etiam crescit sicut inflacio ydropisis sed non sonat ut tympanum sed redit ad duriciem. Et aliquando fiunt quidam dolores sicut percucientes et angustia quedam et tamen non parit talis mulier non enim fit inflacio nisi tempore et in flacco uenis menstrui sanguinis et ideo non deponit aliquid. Quandoque etiam deponit frustum carnis in nulla animalis ostendit figuram. Et aliquando non est nisi ventositas egrediens et de hiis diximus in precedentibus. Aliquando autem non est mola sed sunt alie superfluitates aggregate et quando ille egrediuntur euadunt cum plurimo sanguine qui retentus fuerat. Causa autem generacionis mole est duplex secundum opiniones antiquas, scilicet quod aut recipit sperma mulieris sine spermate viri in sompno aut etiam in vigilia aut cum sperma viri

sine spermate mulieris. Materialis autem causa est
multitudo sanguinis menstrui et aliorum humorum
qui effunduntur ad matricem. Ergo autem conceptus sit
multarum mulierum testimonio quod mola nascitur etiam
in impregnata tempore impregnationis quando videlicet
aliqua pars spermatis viri manet que non est
commixta spermati mulieris aut eciam aliqua pars
spermatis mulieris que non commixta spermati ~~viri~~ vi
ri et remanet illa non copulata conceptui et
cum tunc in muliere sit menstruum multum plus
quam sufficiat ad nutrimentum conceptus. Et hanc ma
millarum illud attrahet pars spermatis de qua
dictum est et coagulabit ipsum in frustum carnis
et gignitur in mola. Et vocant hoc mulieres
caput eius vel vituli et egreditur cum partu et
fere omnes moriuntur quibus accidit propter nimiam
sanguinis decorporationem sive eductionem. Differentia autem
inter molam et impregnacionem est quod mola non
manet nisi aliqua hora et parva quiescit.
Et motus eius causatur ex hac quod hec pa
ries et aperit se per spiritum qui generatur ipsam
et potat sanguinem de quo recipit augmentum
sed fetus movetur sepius. Et adhuc autem in ma
la mulieris manus et pedes inmorantur et
sunt valde molles et plus quam in impregnacione.
Differentia autem est inter molam et alias species
matricis tumoris matricis est quod mola videtur
corpus formatum sicut embrio. Adhuc autem
in mola accidit sepe idem quod accidere solet ex
apostemate matricis et ex symphoniatibus
colice propter constrictionem quam mola facit in intestino
quod orbum vocant. Et hoc non fit in aliis
tumoribus. Causa autem abortus concepti fetus
sunt valde multiformes. Aliquando autem fit ab
ortus ex percussione aut ex casu ab alto aut
per exercitium corporale laboriosum aut ex ve
hementi saltu quando mulier pluries salit reti
sum quasi saliat antius forte ex hac con
firmatur ptus. Adhuc autem passiones anime
aliquando faciunt abortum sicut ira vehemens
et tristicia et timor sicut faciunt aliquando fri
gus aeris superfluum et eciam superflua humida
caliditas. Et ideo medicorum periti preparantibus
ut longa prohibent balnea quia eis nimis
calescit corpus et augmentatur caliditas ambolutiva
ptus non valens sustinere separat se ad ex
eundum ad aerem frigidum ut evadat aliquando
cum provenit ex debilitate et defectu matricis
que resolvit corpus ex egritudine vel fame

vel siti longa vel per evacuacionem humoris
vel sanguinis plurimi per medicinam vel per
flebotomiam aut ex plurimo fluxu menstruorum
et hoc tanto magis nocet quanto conceptus
maior fuit in matrice. Fit eciam ex opposito
aliquando abortus ex replecione vehementi aut
satietate nauseativa plenitudine quam ex hiis continuo
fit nutrimentum conceptus et opilantur vie du
centes ad eum nutrimentum aliquando eciam contingit
concepti abortus non ex matrice sed ex conceptu sicut
forte quod moritur. Et cum putrescit effluit
ex eo aliqui humores acuti qui mordicant
matricem et tunc expellunt eum. Aut si non moritur
forte debilitatur quod se continere non potest cum matri
ce per virtutem suas vales aut forte rumpuntur
et funduntur ea quibus involvitur et tunc a
tanta effluencia de premeabilis morbi suo in
ducitur abortus. Et adiuvat ad hoc alia humidi
tas lubricans viam ut cicius egrediatur. Ali
quando eciam fit ex viciis matricis in firmatis aut
ex calido aut ex frigido aut humido aut
sicco aut forte ex ulceribus et cancro matricis
aut ex alio tali matricis vicio. Abortus autem qui
fit 2o vel 3o mense impregnacionis plerumque
fit ex ventositate et humore lubrificante
quia per illud resolvuntur vena superius que tenent
secundina embrionis et expellit resolutus pl
urimum ex quolibet leviter movente sive sit
ventositas sive motus sive eciam ipsa concepti
gravitas. Abortus autem qui fit circa principium
conceptus est plerumque quod ex ~~[illegible]~~ subtile
spermatis ex quo non potest texi tela forte. Et
tunc incipit attrahi disrumpitur et dissolvitur
fetus qui continetur in ipso. Abortus autem qui est
post quintum et sextum mensem fit ex humiditatibus
diffusis in matrice que resolvunt cotillidones con
ceptus et lubricant matricem ita quod continere
non valet. Quidam tamen patres verisimiliter
dicunt hunc abortum plerumque ex vetustate
accidere. Adhuc autem eciam que est multum ma
cra et tenuis abortit quia totum nutrimentum
attrahit sibi et non potest concepta amplius. In re
gionibus valde borealibus et temporibus valde
frigidis nisi semper conveniunt frequenter ab
ortiunt et in partu moriuntur ille que pa
riture sunt tempore tanti frigoris propter constricti
onem et earundem constriccionem. Et ille mulieres

valde facilius pũt. Ad huc in regionibus
calidis et humidis frequenter abortiunt ex
humiditate lubrificante. Adhuc autem qñ precedit
hyems austrina calida et humida et sequitur
ver nimis tempus boreale frigidum paritur⁹ q̃
vere illo de facili abortiunt et si pariunt erit
fetus debilis quoniam multi humores gñati in hy-
eme exprimuntur in vere et lubrificando abor-
sum inducunt. Et conceptus mulierum talibus
ẽ debilis et infirmus. Scias autem q̃ frequenter
dolores in aborsu maiores sunt doloribus
ĩ partu eo q̃ aborsus ẽ in naturalis partus autem
naturalis. Signum autem pro conceptum et impleto⁊ mamil
le post soliditatem sanam mamille ipsa ma
milla incipit de tumescere eadem die ut frequenter
mulier aborsum patietur quoniam significabit
debilitatem infantis preparantis se ad exitum
Similiter autem et lassitudo et rigor et
dolor capitis et dolor in profundo oculi sig-
nificant q̃ incipiat venire menstruum eo
erit aborsus. Mortem autem fetus ĩ utero
ostendit immobilitas ipsius et q̃ fertur
sicut lapis de loco in locum et q̃ latus mulie-
ris qñ iacet super ipsum infrigidatur. Sit eciam
ex ipsis. Et qñ detumescit mamilla et qñ flu
it ex ipsa humiditas virulenta et fe-
tide precipue si impregnate pessime egri
tudines acute et calide. Nam si in talibus
egritudinibus prohibetur cibus pregnanti mo
ritur fetus. Si autem ministratur febris augetur
et imminet periculo

Capitulum xiiii et ẽ digressio declarans que accidencia ĩ pregnante et operaciones formatiue quas facit in spermate concepto a pregnante et de causa masculi et femine concepcionis

mibus hijs scilicet causis huius
et causis aborsus pregnatur mulier
concipe posse si nichil horum appareat.
Nam autem q̃ iam ẽ in ventro
accidencia et proprietates ut in pluribus ee con
sueverunt scilicet q̃ frigus inguinum post coitum. Et pre-
cipue si caput vulve magis est q̃ si supinum ipsum
dicit. Et si magis vehementer sentit claudi ita q̃
atque ingredi non posse. Et si h̃ constrictio sit
absque ~~or~~ duricia eius et si ipsa mulier sentit
colligi ad superiora et anteriora et retinentur
menstrua qñ tempus ẽ menstruorum. Et si aliquando
aliquando licet parvi doloris sentit in ea parte
q̃ ẽ inter umbilicum et filum aliquando autem
sit eciam difficultas urine. Adhuc autem si ĩ coitu
non emittit sperma. Et quidam dicunt q̃ pregnans
abhorret coitum et magis abhorret cum ĩ
pregnata de masculo q̃ impregnata de femina
licet ipse mulieres dicunt se magis dilectari
in coitu qñ sunt impregnate q̃ qñ non sunt in
pregnate. Adhuc pregnanti efficitur venter
angustia et pigricia et appetitus mali et stul
ti. Et ad civitatem pervenit albedo oculorum
colore. Et qñ profundantur oculi et mollificantur
palpebre et acuitur aspectus et minorantur pu
pille et ĩ grossatur albugo et alteratur color
et extenuantur vene corporis et aliquando ex eis vi
ride fiunt. Et si autem inducit dolorem dorsi et
anterius ex calefactione conceptus sedant et
pacati tum post iterum redeunt et precipue fit ĩ ea
q̃ in pregnata ẽ de masculo. Adhuc in principio
impregnacionis propter id q̃ superfluit contra cibum
conceptus de humore retento mollificatur totum
corpus pregnantis et in fine efficitur durum eo
q̃ tunc magis attrahit conceptus de humiditate
sanguinis. Adhuc autem si impregnatur puella cita
annos xv timetur ei mors propter parvitatem
matricis nisi sit valde magna quantitas cor-
poris suppleat defectum etatis. Mors eciam ac-
cidit aliis mulieribus frequenter in pregnantis
qñ accidit egritudo acuta vel apostema in
matrice et in periculo et ẽ concepta sicut diximus
superius. Experiuntur eciam docent medici probare
an aliqua sit pregnans. Tenent enim aquam
mellis sive melliratum ex melle non despuma
to factum et distemperant illud cum equali quan
titate aque pluvie. Et si sentit dolores tor
siones et puncturas per partum et sompnium
dicitur impregnatam esse quoniam tunc in medio suo
pondere premitur intestinum quod colon vocatur
et impedit transitum ventositatis. Porro enim
valde ventosus ẽ. Et alia multa sunt impreg
nacionum signa. Cum autem contingit sperma sit
in matrice dictum ẽ primo quod sit in ipso ẽ
spermositas q̃ facit in eo virtus formativa per
spiritum vitalem videlicet et naturalem et animalem
q̃ sunt in ipso. Facit ergo spermositatem qñ mo
vent continue per istam sperma ad spiritum originem
forma q̃ ẽ locus cordis operatur et spiritus q̃
ẽ locus epatis et cerebri. Et propter hoc forma

prima ebulicio tanta est ad medium et loco
cordis apparet Et deinde fiunt due vesice que
adherentes et una adeptus ad locum epatis
et in hac implet sanguine rubeo et alia sup
ipsum ut sit locus cerebri et implet sanguine
ad albedinem declinantem Et tunc spiritus qui
in medio est materie sufflando perforat eam
Et per illas vias emendat eam et introducit
nutrimentum sanguinis menstrui et tunc creatur
umbilicus vesice enim cordis et epatis et
cerebri procedit umbilici creacionem Sed comple
mentum dictorum membrorum posteriorat complemento
umbilici et tunc fiunt panniculi quibus in
volvitur Formatio autem quod supra declarans dicam
enim sperma iam fixum est et formatur et pe
netrat in profundum vesicularum dictarum tunc
generat panniculus ex sperma mulieris
quod movet sperma viri et statim post hoc
suspenditur continuata ad poros matricis
nutritur et non ex panniculo nisi forte
quam diu mollis aliquantulum induratis panniculum
nutrit poros est panniculus et quamdiu parum
valde accipit de nutrimento et statim aliquan-
tulum indurato panniculo mittit poros
quibus continuatur per tactum ad adherenciam hyat
pori sunt in carne venosi Postea autem dividitur
panniculus in panniculos tres Cor autem primum
est quod creatur prius quidam medicorum dicunt
primum creari cerebrum et oculi Non enim probo
esse sicut supra probaui Sed deceptio est ex hoc
quod cor in animalibus quando primo formatur non est
formam manifestum sed non probat ita esse sicut
diximus Diuersi etiam aliqui quod primum
creatur epar Et racionati sunt ex hoc quod
prima operacio necessaria est preparacio nutrimenti
quam facit epar sine qua nichil creatur Et
non prima ut dicunt necesse est esse epatis forma
tam Sed sic est ut dicunt tunc necesse est ut cor
primo creetur quia ab ipso procedit calor naturalis
et vitalis per quem fit omnis operacio naturalis
vitalis et animalis et sine quo omnino nichil fit
post hoc autem necesse est sic esse quod in formatione
prima nutrimentum non est necessarium quia humor sper
maticus adhuc sufficit Et non factura cor
dis est necessaria factura autem epatis non tunc
est necessaria hys autem sit in corde ut quo dictum
est prius in aliis membris principalibus incipit
apparere forcius sensibiles et quantitas sensibilis
et sunt inter eam distancia sensibiles et extre
mitates incipiunt lineari sed non integre Et
omnia hec in masculo fiunt cicius et in femina
tardius in spacio autem sex vel septem dierum
in quibus formatur forma completum formatur for
matiua virtus in embrione tantum quod formatur
non petendo ab a matrice quod sufficit et adhuc
sibi formatur sed statim post illud petit a matrice
supplementa Spacium autem linearum et operum
aliorum iam in antiquis est declaratum Sic igitur
primo quod agit formativa est adunatio calo
ris et spiritus in informatione Et deinde spi
rando facit vias et exitus Et dicunt quidam
quod tunc incipit spirare embrio ex loco oris
sui futuri sed debilis est spiritus et postea cum
completur in matrice tunc per os spirat forcius
sed hoc est probatum et forte non est verum Si
quis subtilius spiramen spiritus in spermate in
vestigare voluit Formationibus autem dictis et
corporis perfectis nutrimentum incipit capere per
cordis et epatis calorem Fiunt autem tres
panniculi in quibus involuitur primus Quorum
primus est secundina in quo continentur vene pul
satiles et quiete sicut diximus Et una
colligit superfluitatem urine et ducit ad
alium panniculum Et hec vocatur bulles Secundus
autem panniculus vocatur involutus et continet
continue superfluitates necesse est enim recepta
culum secretis quia mittitur tunc subtilibus et
ideo non egelt Tercius panniculus aliquas a
quibusdam vocatur et continet humiditates sudo
ris leves super quos natat puer ne ledatur
tactu matricis dure autem eius vrina continua
ri et est iste panniculus valde subtilis Ve
ne autem ab umbilico venientes perguntur per
orificia venarum matricis sicut expeditum
est superius Omnia autem vene et arterie que
procedunt a corde et pulmone illo tempore non mul
tum iuvant ad anhelitum Non queritur utilitas
earum ad nutrimentum et venit sanguis subti
lis per eas ad formandum et nutriendum pulmonem
Et hinc sequitur quod pulmo embrionum in
venitur valde rubeus eo quod non est adhuc
albificatus per inductorum aeris in ipsum per
anhelitum Adhuc autem panniculus qui dicitur
involutus fit ex spermate mulieris quod

e pmō Et io e artus ꝯtensus ad misq
micis p anna sicut divisima supius dixe-
rut etiā aliq q ꝑ vincat virtꝫ ptris in ꝑp
lexione cordis q ꝯpargit similitudine ptris
in masculinitate et figura in omnia me-
bra Casus aut ea supius hoc inprobauimꝫ et
ꝯ divisima tam masculinitatꝭ et similitudis
Causa aut diversitatꝭ quantitatis e ut ꝯ quan-
titate matris Et istud est planum e per
antedicta q pua matris ptum facit ꝯceptum
sicut nauis structa formantur ꝯ vasa sibi ꝯr-
culigatꝭ in pcedentibus etiā satis traditum
e decā geminorꝫ Amplius aut tm sperma
viri cadit in matrice no sunt meo dicte
opationes nisi quantum et sperma mulieris
Et hoc quidē sedm arist' ꝑtitum ab matris
sicut in sperma viri et tunc sugit vtrumqꝫ
amitte aliqui tamē valde pbabilit dicunt
sperma mulieris ꝑtinet in matrice et venire a
duobus cornibus matricis superioribus Cuius
signum dicunt esse q mulier coitus delectaꝫ
sentit circa vmbilicum Et in quantu est
vtrumq sperma tunc suspendit ab ipis cor-
nibus et invenit quo sustentat donec
nutrimentum incipit contrahere a sanguine me-
struo Cornibus aut ꝑfectis cum deficit nut-
rimentum et crescit anhelitus in fantꝭ et
arcatꝫ efficit sibi locus querit egredi et
dividit telas et egreditur sicut supra dixi-
mus Sunt aut qui dicunt q ꝯcepta femina
adventus matris ꝯvertit faciem et ꝯcepta
femina masculina ad dorsum sed hoc nobis
no videt pbabile quia e eadē vtilitas
q e defensio cordis ꝑpter quā vterqꝫ
ꝯceptus faciem ad dorsum matris ꝯvertit Ca-
uo ut in pluribus masculini ꝯceptus est
caliditas spmatꝭ viri et habundancia
et ꝯvenientia coitus in hora ꝑ9 mundicione
menstruorum et q sperma exeat a dextro testi-
culo in dexteram ꝑtem matris Et ꝯiungat ei
quod exit a dextro mulieris quā illud q
e ex dextro e spissioris sbe et simitꝫ ex
vene dextre qui e calidior et altior et vi-
cinior epati Occasio autem est regio fri-
gida et ventus [illegible] septemtrionalis
et etas adolescentie siue iuuilis q e post
humorem iuuetutꝭ et ꝯ frigus senec-
tutꝭ Et causa femine e hijs contraria In
pregnata est de masculo e melioris colo-
ris et maioris leuitatꝭ et mundiorꝭ fa-

ciei et sanioris appetitus Et sentit gra-
uedinem pondis in latere dextro matris
quod no accidit nisi q illud receptabilius e
q sinistrum ꝑpter calore et effluxus lactꝭ
primo est ad papulam mamille dextre Et lac
quod ꝯtrahit est spissum ita q stat sup
vngue Et si distillat sup speculum et pont
in sole no diffundit sed stat sicut lacrima
argenti viui aut sicut margarita alba et
lucida Et papula dextre mamille rubescit
et vene eius sunt rubee Et ꝯtrarium est
quando ambulat sm immediate ꝑponit pede
dextrum Et si surgere debeat sustentat
se manu dextra et oculus eius dexter e
velocioris motus et leuioris Masculus est
in vtero mouet pꝫ tres menses femina post
quatuor Expertum est quidam de valde ex-
ptis q si sumat aristologie aureꝫ vnius
et terat et ꝯficiat cum melle et supponat
in filium cum lana viridi a mane usqꝫ ad
meridiem ieiunanti mulieri tunc si dulcescit
saliua eius ipa ꝯcepit masculum Si aut
amaricat ꝯcepit feminā Et si manet in
sipida no ꝯcepit aliquid sed ego miror
si hoc e verum et indiget ꝯsideratione magis
Femine aut ptus accidencia Phys gra

Capitulum e'j et e digressio de-
clarans horam ptus et qualitatem
natorum in horis illis et cam difficul-
tatis ptus

Hora aut ptus tunc videtur
esse vicina quū sentit graui-
tatem in in ferioribus ventris
sub vmbilico et in dorsum et sen-
tit dolorem in inguine et caliditate in ven-
tre et inflacionem in ore matricis vehementē
et humectationem eius tunc enim appropinquat
hora Cum aut mollificantur eius posteriora
vsqꝫ ad anum et inflantur et intumescit inguina
tunc e ptus ꝑximus Tempus aut ptus
iam diximus esse diuersum Et primum quidem
est septem mensium et tunc natus e fortis-
sime virtutꝭ creatus et formatus for-
tissima enim virtus formatꝭ fuit cuius crea-
cio fuit velox et cuius formatio motꝫ qui
velocius petit exitum natiuitatꝭ tamen ille natus
multotiens moritur Qui licet in principio
sue creationis sine graduacione sit fortis
tamen e tarcio et no ꝑstat ad ꝯuincit ꝯtinet

Natus autem octavo in multis regionibus
omnino non evadit umquam quia ille enim procul dubio de-
bilis est in principiis sic creatus aut si semper
fortis fuit in eius superveniet ei accasio de-
bilitatis ipsum quoniam si fortitudo permansisset in
septimo fuisset motus ad exitum hoc autem re-
tardatur post septimum propter debilitatem Neque potest
ad ipsum venire contra nisi in spatio mensis
Et si autem hoc manet est motus impacientis se
movere angustiatus Et ideo est si quiescit et
exit non est spes vite in ipso quia exivisset in
septimo si fortis fuisset qui primo exitum de-
sideravit et non attingit nisi in eo cuius cetera
principia sunt fortissima propter quod natus in oc-
tavo desideravit exitum in se ipso et impe-
ditus est debilitate Et tunc mordinate se mo-
vendo quasi lucta mordinata exivit in octa-
vo Sed natus in nono desideravit exitum
in septimo et forte tunc solvebatur ab utero sed
impeditus quievit et confortatus post octavum
conversa ad reversa exivit in nono et ideo
optime salvatur talis Qui autem in decimo raro
petit exitum in vii quia est debilium principiorum
sed ex longa mora in utero confortatus et vi-
goratur ita quod petit quidam exitum in nono
et impeditus confortatur et exit in decimo Causa
autem quibus difficultatis partus et dolorum in partu
in muliere est magnitudo capitis nati quod
in utero fere totum sibi accipit incrementum
et cum sit rotundum sicut spera in omni parte
inguen mulieris extendit et lacerat et
hoc est doloris causa quia inguen sensibilis la-
tus est valde propter concursum nervorum in loco
illo Una tamen mulier magis difficulter
parit quam alia et magis laborat in uno
partu quam in alio Et huius difficultatis causa est
multiplex aliquando enim est dispositio illius mu-
lieris mala quia videlicet stricta est aut debilis
passa infirmitates vel famem aut forte
quia timida est aut insueta pariendi sicut puer-
pera aut forte est pinguis cum forte stric-
tas costas et huius quod facit vel debilem
vel timidam aut arctant exitum quantumque
modo hoc faciant aliquando autem causa difficultatis
est ipse fetus aut quia magnus est aut magni
capitis aut quia filia est quia femina magis
affligit in partu quam masculus aut quia forte

debilis est et non iuvat se in descensu aut
quia praeter ordinem rectum descendit aut forte
parvus est et debilis quia vires non habet demer-
gendi se in finis aut quia multi sunt gemini
quia in una tamen matrice plurimi sunt
patet ex superdictis aut quia motus est et in
nullo se iuvat ad exitum omnino facilis autem
partus et velocis iudicium est quod dolor declinat
ad inferiora et fit bonus antholicus et ea que
faciunt sternutationem quoniam impellunt ad inferio-
ra aliquando etiam causa difficultatis est propter matri-
cem quia si est parva coarctatur a conceptu Et si
est sicca non habet satis lubricitatis et ideo retinet
descensum Et si est ulcerata aliquo modo magis
enormiter leditur et os eius est minus pro-
mordinate et incomplete stringitur ad ipsum
tela in qua involvitur in fetus aliquando autem
est difficultas in secundina quia forte enim minus
durum et forte tunc non rumpitur et egreditur
humor totus antequam puer descendit et tunc
puer impeditur siccitate secundi in descensu
Chebra etiam urina aliquando facit difficul-
tatem sicut si vesica timens ex urina
congredi non potest impediat aut forte mul-
ta stercora sicca et dura sunt in intestino quod
matricem attingat aut tumor emorroydalis
aut aliud huius aliquando causa est difficultas
propter horam in qua descendit eo quod in illa hora
mater forte est debilis et non potest confortari
Corpus etiam est difficultas quia si in frigidissimo
tempore descendit est vehementis constrictio cor-
poris mulieris et ideo difficulter a partu liberabitur
sicut patet per anhelitum Et propter hoc in regioni-
bus septentrionalibus difficiles partus et multe
moriuntur in partu Calor autem nimius in hoc
generat periculum quia dissolutionem inducit vir-
tutis et fluxus multiplicat sanguinis quod
autem quod valde nocet est si mulier consueta
sit odorare aromatica et uti eis Colicus
in ventre ascendit et impedit descensum
fetida autem sperma ex hoc causis autem pre-
dictis sepe difficultas partus rumpit ve-
nas in pectore et pulmone et sic per-
ducit ad sputum sanguinis et ptisim aliquando
autem rumpit nervos et lacertos eo quod in-
tenduntur et sic inducit spasmum Et aliquando
ex compressione et tensione funditur in eis

mirabilis eventus et sue intestina descendit
dolor aut ante dictum predicti est magnus et
qui declinat ad posteriora propter sit prius dif
ficilis hec igitur sint que volui tunc videbantur
de principiis generationis hominis et eius impedimentis

Incipit liber undecimus de animalibus Cuius
primus tractatus est de ordine doctrine tra-
dende de animalibus Capitulum primum quod duo necessaria
sunt in omni opinione nobili et vili que est de
animalibus

· d · Ex omnibus hiis dubitationibus ani-
malium hiis oportet modo aliud
ordinari principium circa causas in-
veniendas corporum quibus diversimode diversas
aut speciales animalium supra posuimus ordines mem-
brorum et partium omnium specialium executi sumus et
in super posuimus differentias earum que accidunt eis tam
generaliter quam specialiter propter utrorumque causas prout po-
suimus invenire causas naturales et veras quoniam omni
enim opinione que recipimus de re aliqua sive sit
nobilis hoc est de nobili subiecto sive sit vilis
hoc est de vili subiecto ignobili ad minus sunt
duo modi quorum unus est qui instruunt quid sit
res de qua querimus per diffinitionem Et alius est
quo cognoscitur in nobis scientia accidentium que
insunt eis Accidentia enim maxime utiliter
conferunt ad scientiam eius quod quid est Et sicut
isti duo modi necessarii sunt probari sunt ad scientiam
que perfectam Ita etiam sunt necessarii ad scientiam
animalium perfectam Neque dicitur hic scientia que est
effectus demonstrationis quoniam illa habere non possumus
de naturis particularibus animalium sed opiniones ex
probabilibus possumus concipere quamvis licet in aliqua
parte sui sit de rebus nobilibus et preclaris sicut
de vilitate animalium et autem operibus et aliorum quod vide-
atur esse vilis sicut de quadrupedibus et vermibus et
huiusmodi tamen per totum est utilis Nulla scientia na-
turalium animalium sine hiis haberi non potest predictos
aut duos modos in [illegible] esse in omni opi-
nione quoniam alter illorum est scientia rei propter quid est
habitus consequendi ex quibus nobis generatur opinio
de accidentibus que insunt animalibus Alter autem
est instructio et doctrina per formam que dicitur quid
est et propter quid est uniuscuiusque specialiter Non
enim diffinitio solum dicit quid sed propter quid
eo quod datur per causas speciales propter quod etiam in-
structiva est scientia in illa parte et doctrinalis

hii etiam duo modi necessarii sunt probantur in
omni opinione ex opinione auditorum prudentium
et enim ille est iudicare de locutionibus de sermonibus
diffinitivis dicentis aut per diffinitionem et enim
etiam est iudicare de locutionibus coniunctivis et pro-
bantis aut in esse actu igitur aut proprie iudicat
enim sic totum in verbis sit omnino aut erro-
neis et videatur quidem verum cum sit falsum
hii autem duo modi sufficiunt eo quod examinamus
cum scientiam naturalem habitus libris satis constat esse
naturalia et superfluum esse probare hoc sicut in
secundo phisicorum diximus et constat etiam multa
in esse Et ideo non sunt nobis necessarii isti
duo modi sciendi aut sciamus quid est esse per
formam et sciamus quare insunt eis animalibus
quecumque et que dicta ipsis sunt in esse
Credendum autem est certitudinaliter quod omnis doctrina
docentis et audientis intentus debet hanc dispo-
sitionem habere modo iudicii et hanc utriusque intellectus
regentis et informantis quoniam iudicium studii per-
ficit de animalibus hoc enim sit de operatione
documenti et de omni multitudine iudicantis
quod debet habere de particularibus naturis animalium
Non enim est doctrina sapientis solum in naturali
natura sed oportet quod sit de cognitione alicuius na-
ture et de scientia particulari accidentium illius
singularium et propriorum Et secundum hunc modum
alius sapiens vel idem aut alius tamen
est doctus et sapiens in cognitione naturarum alicuius
rei singularis et specialis licet unam quidem sit scientia
phisicorum que est de mobili corpore in qua hec
enim non sufficit nisi ut habeatur etiam scientia propria
de rebus speciebus et apparatus in natura quoniam in particu-
laribus autem rebus omnis scientia particularis
habet notas differentias per quas separatur ab alia
particulari scientia Et similiter quelibet pars
scientie particularis habet sibi differentias notas per
quas separatur aptius alterius scientie particula-
ris Sicut particularis quedam scientia est de
corporibus et quedam particularis de animatis animalibus
et partes scientie sunt de corporibus in libro de parti-
cularibus ipsius Sicut autem sunt partes scientie
de anima sunt in libris quos tradidimus de anima
et nature sunt differentie quas habent ad invicem
Et similiter est in omnibus scientiis particularis
nature que ultimus aliquis subiectus habent partes